

FEMINISME

DE TWEEDE FEMINISTISCHE GOLF IN VLAANDEREN

GETUIGENISSEN : THEMA STEREOTYPEN

MONIEK DARGE : “STEREOTIEP SPEELGOED”

Toen ik bij Dolle Mina kwam, was het eerste wat ik deed een pamflet maken over stereotiep speelgoed, omdat wij in die tijd dus echt werden opgevoed als meisjes. En die verontwaardiging zat er sterk in want iedereen vond het normaal dat meisjes met poppen speelden. En ja, de nieuwe man, de nieuwe vader die met zijn kinderen in de bakfiets rondgaat, dat bestond toen nog niet. En zelf wilde ik bijvoorbeeld heel graag een trein en ik kreeg geen trein want ik was een meisje, ik kreeg een pop. Het resultaat was dat ik die pop zijn kop eraf trok, de armen eraf trok, de benen, en tegen de muur gooide.

Maar heel typerend voor die tijd was ook wel de reactie van de politie op dat pamflet want daar stond dus dat stereotiep rollenpatroon op en daar stond ook een embryo op getekend met de pop, van "later moet je moeder worden, als meisje". Maar ik had daar, in de plaats van mijn eigen naam op gezet, Dolle Mina en mijn adres op gezet. En ik heb daar een correctionele rechtbankproces aan overgehouden, omdat men dus zei: "Ja, je probeert uw identiteit te verhullen." Maar dat was natuurlijk niet waar, want de politie kwam aan mijn deur bellen en zei: "ken je dit pamflet?", en ik zei "Natuurlijk, ik heb het zelf getekend." Dus wat verhuul je?

KITTY ROGGEMAN : “STEREOTYPEN WEGWERKEN IN HET ONDERWIJS”

Ja, daar waren verschillende strategieën die eigenlijk naast elkaar, volgens ons, moesten staan en die voor een stukje wel al geïmplementeerd zijn, maar eigenlijk niet zo heel erg, tot op de dag van vandaag. Bijvoorbeeld hebben wij altijd gehamerd op de noodzaak van in alle didactisch materiaal, schoolboeken en zo, de rolstereotypen te bannen - dus altijd weer dezelfde rollen, de vaders of de mannen die in dezelfde beroepen of in dezelfde functies werden voorgesteld in de handboeken. En de meisjes of de moeders die altijd ook dezelfde taken toebedeeld kregen in handboeken, waardoor je zo een versterking en een voortdurende reproductie krijgt van dat rollenpatroon, en waardoor dat soort idee dat jongens en meisjes dan hebben over hun eigen identiteit gaat meespelen in hun studiekeuzes. Zij krijgen als het ware met de paplepel ingegoten dat bepaalde studierichtingen ideaal zijn voor meisjes en andere studierichtingen echt heel erg typisch jongens zijn.

Dus dan vonden we dat we dat heel erg moest doorbreken, dus in de schoolboeken, maar ook in de lerarenopleiding, in de houding van de leerkrachten tegenover leerlingen: wat wordt aangemoedigd, wat niet, waar krijgen ze berispingen voor, waar niet? Daar is ook heel veel, ja... Daar zitten veel vastgeroeste ideeën over typisch jongensgedrag en typisch meisjesgedrag of typische meisjesinteresses en jongensinteresses. En om dat ook bij de leerkrachten te doorbreken, zodanig dat zij open zouden staan voor een meer diverse keuzewaaier mogelijkheden voor zowel jongen als meisjes hé.

En ja, verder hebben we natuurlijk ook vaak geijverd voor het bespreken en het discussieren met leerlingen van de gevolgen van hun studiekeuzes, dus wat ik daarstraks ook al heb gezegd, in verband met het zich realiseren tot welke maatschappelijke rol of tot welke maatschappelijke functie die studiekeuze zal leiden. Dat ze daar ook eens over nadenken wat ze daar later mee willen gaan doen of welke plaats ze later in de maatschappij willen, en dat daar ook de stereotypen zouden moeten doorbroken te worden. Dus op die manieren probeerden we op verschillende wijze, daar zijn dan ook een heleboel campagnes rond gebeurd, om meisjes te sensibiliseren om meer bijvoorbeeld te kiezen bijvoorbeeld voor jongensberoepen.

En ja, om dat aan te moedigen, niet alleen vanuit studiekeuzebegeleiding ook en scholen, maar ook bij de ouders proberen dat aan te brengen. En bij de meisjes zelf, wat dikwijls heel moeilijk was want uiteindelijk legde men daar een heel zware last op de schouders van die meisjes, die dan soms echt moesten tegen de stroom ingaan. Dat vroeg best wel veel moed en veel ja, durf soms ook om dan als enig meisje bijvoorbeeld in zo'n jongensopleiding te belanden of later op de arbeidsmarkt te zeggen: "Ja, ik heb nu wel een ingenieursdiploma maar als vrouw willen ze mij hier toch nergens, ze kiezen toch voor een mannelijke kandidaat." Dus dat vroeg toch wel een heel emancipatorisch proces waar we nog lang niet uit zijn hé, want de segregatie tussen mannenberoepen en vrouwenberoepen op alle niveaus, zowel beroepsonderwijs, als technisch als hoger onderwijs, is nog altijd zéér sterk.

Dus we zijn er nog altijd niet in geslaagd om meisjes te overtuigen dat zij ook die typisch mannelijke richtingen veel meer zouden kunnen kiezen. En omgekeerd ook, de jongens die niet voor de typisch vrouwelijke richtingen kiezen, zoals bijvoorbeeld voor het onderwijs en zo, waar er duidelijk een geweldige ondervertegenwoordiging is van mannelijke studenten en mannelijke leerkrachten.

MONIKA TRIEST : "SISTERHOOD IS POWERFUL: SOLIDARITEIT TUSSEN VROUWEN"

Als je de vraag stelt naar wat betekent *sisterhood* nu eigenlijk, dan is daar heel gemakkelijk op te antwoorden: dat vrouwen mekaar ontdekken, en gemeenschappelijke belangen en eventueel ook problemen, en daar samen iets willen aan doen omdat ze zich voelen als zussen van elkaar. Nu dat was voor mij toen heel nieuw, want ik was opgevoed zoals heel veel vrouwen opgevoed zijn: andere vrouwen die hebben hun eigen huishouden, die hebben hun eigen vent en die gaan denken dat ik hun vent wil afpakken. Dus dat wantrouwen is eigenlijk, en ik denk dat dat vandaag ook nog voor een deel het geval is, dat vrouwen gemakkelijk kunnen opgezet worden tegen elkaar, van "die is mooier dan jij" en "pas op voor uw vent dat hij niet te veel rondkijkt" en dat soort dingen.

Dus met de term *sisterhood* wordt dat eigenlijk helemaal uitgeveegd. Dan ga je andere vrouwen op een heel andere manier bekijken, en eigenlijk als bondgenoten, bondgenoten in dezelfde strijd. En we maakten daar ook liedjes rond, we hebben enorm veel liedjes gemaakt en gezongen die juist die *sisterhood* beklemtonen. En we ontdekten als je solidair bent met elkaar, dat je dan veel meer kunt bereiken. Als je bijvoorbeeld een actie op straat, voor de veiligheid van de kinderen doet, dan moet je dat niet individueel gaan proberen te doen, dan moet je dat samen doen, en dan ontdek je de kracht van een beweging.

We hebben dat ook geleerd uit de geschiedenis. De Amerikaanse geschiedenis is eigenlijk totaal onbekend, maar dat is een heel interessante, strijdvaardige geschiedenis. Waarom? Omdat daar mensen samengesloten hebben in vakbonden, in organisaties, in sociale bewegingen, en dingen bereikt hebben. Dus we zijn dat ook allemaal gaan opzoeken, gewoon om onze kracht te ontdekken, en dat is eigenlijk formidabel geweest.

IDA DEQUEECKER : “WERK EN GEZIN: STEREOTYPEN DOORBREKEN”

Wij hadden in alle geval een heel fundamentele kritiek op die traditionele rolpatronen. Of beter gezegd, we hebben dat diepgaand geanalyseerd en het feminisme is dan ook tot de conclusie gekomen dat je aan de ene kant het natuurlijke verschil hebt tussen mannen en vrouwen – vrouwen krijgen kinderen en mannen niet en dat is het dan ongeveer zo – en daar worden dan allerlei rolpatronen aan vastgeknoopt, waarvan wij zeggen: ja, dat is eigenlijk het sociaal bepaalde geslacht. En we hebben dat ook gender genoemd, vandaar de term gender die vandaag helemaal ingeburgerd is. Maar die rolpatronen kunnen dus veranderen, die veranderen van samenleving tot samenleving, die veranderen door de geschiedenis. Die liggen niet vast, die hebben niets met natuur te maken. Die worden ons heel dikwijls voorgesteld als natuurlijk, en wij voelen die heel dikwijls ook aan als natuurlijk want we worden er van kleinsaf aan in grootgebracht, maar in feite zijn ze dat helemaal niet. Dat is eigenlijk de insteek die wij hadden, die analyse en die kritiek.

Is nu het veranderen van die rolpatronen de hefboom om de combinatie werk/gezin te verbeteren? Wel, ik denk dat dat voor ons ook niet het geval was, want wij hadden een fundamentele kritiek op het gezin. Het feit dat het kerngezin, dat je daar die vastgestelde rolverdeling hebt, is een uitermate moeilijk ding om te doorbreken. Dat zie je ook vandaag nog altijd. Het leeuwenaandeel van de zorgtaken in het gezin wordt nog altijd door vrouwen opgenomen. Dus ik denk dat we toen ook al doorhadden dat dat niet de hefboom voor verandering was.